

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 6.

V Ljubljani, 15. marcija 1879.

Tečaj XIX.

Dobri sveti.

3. Tudi preveč nikar!

Že napis kaže, da bo denašnji svēt močno podoben undanšnjemu, znabiti bo le druga rogovila njegova. Vendar predenj si ga upam izreči, hočem ga trikrat utemeljiti in priporočati s trojnim dokazom.

1. Postojmo najpred nekoliko še pri unkrat omenjeni podobi: „Človeško življenje je potovanje“. Zadnjič smo spremljali in nekoliko po strani gerdo pogledovali, pa malo kregali one popotnike, kateri so prehitri, ter smo jih poprosili: naj nikar tako hitro, ker nekoliko počitka pod domačo lipo bi se tako prileglo, da oh!

Pa popotnikom ni le prenačnost nevarna in pogubna. Še ena reč je, ki popotovanje močno ovira in greni: če se namreč popotnik z doma gredoč preveč obloži in obteži z nepotrebnimi rečmi. Naj potuje kakor hoče, peš ali na vozu; če si preveč naklada, njegova pot ne more biti prijetna in koristna! Kaj bi vi rekli potniku, ki bi hotel vedno seboj nositi ali vozariti vso obleko, vse pohištvo, znabiti celó vso knjigarno ter vse, kar ni doma tako pribitega, da se ne da odtergati in seboj vzeti? Norec bi mu rekli in na verh še prerokovanje pristavili, da tako se mu ne bo dolgo potovalo! Če se ob pravem času ne strezuje in premisli, prišel bo ob denarno in telesno moč, nikdar pa ne tje, kamor si je bil namenil.

Obernimo to na življenje! Kako težko jih živi sto in sto zato, ker so preobloženi, ker mislijo, da morajo na svetu vse sami storiti in preoberniti, da morajo povsod zraven biti! Vendar taki, ki si sami brezpačetno nakladajo pretežka bremena, se nam tako ne smilijo: zakaj si jih

pa nakladajo — sami? Milovanja in usmiljenja je vredna naša mladina. Učitelji imamo zelo težaven in siten posel, ker smo primorani sirote obkladati s tako težo, o kateri vemo, da je ne morejo dolgo časa z zdravimi ramami prenašati! Uboge sirote! Poglej otroka; zdrav in čil in živ je, kakor električna iskra, v največi vročini ali ob najhujšem mrazu! Pa komaj je star šest ali sedem let, že je obsojen, da bo šel sest, sicer ne na Žabjek, pa vendar na terdo klop — v šolo, kjer bo ostajal po 5, 6, 7 ur in zmiraj pri miru, da le žugniti ne bo smel. In ko pride domu, dobi ga v roke spet kak inštruktor ali domač učitelj, da ga pesti po celo ali poldrugo uro. Pa menite, da bo že mir? Zdaj se še le začne pravo učenje, ko je sam; in če je že v viših šolah, mu dolge in težke naloge ne bodo pustile v posteljo. Sosedje, ki vidijo luč v oknu njegovega stanovanja, bodo milovaje rekli: „Glejte, koliko se trudi, do 11. do 12. po noči! ah še čez polnoč!“ Če tudi tako milovanje ne zadeva dvojnih učencev: nenavadno talentiranih in lenih, je po splošnji skušnji vendar opravičeno gledé večine, ki bi rada svoji nalogi in dolžnosti zadostovala. In vendar če pregledujemo njegove reči, koliko jih je, ki mu na poznejšem potovanju ne bodo nič koristile, mnogokaj se uči le, da bo kaj pozabiti. In rado se zgodi, da do časa žetve onemaga vsled preobilnega napenjanja in žeti — nima kdo; kajti pri učenju je taka, da le tisti more žeti, kateri je sejal; kar se je kdo naučil, ne more prepustiti družemu. Kje je potem veselje, ki ga je tolik trud obetal?

2. Učeni zdravniški doktorji sploh terdijo in imajo že za zdravniški aksiom, da človeka redi le to, kar prebavi, kar se predela v meso in in kri. Kadar ima život za enkrat zadosti jedi in pijače, je vse drugo, kar se še zavžije, ne le brez potrebe, temuč zelo obtežuje prebavo, in nezmernost pravijo, je zdravju zelo na kvar. Taka nekako mora biti tudi z učenjem. Vsak dan morejo sprejeti možgani le gotovo mero učenosti; ako se jim ponuja več, pravijo, da ne morejo, in bersknejo ponujani „košek“ nazaj. Izjeme so, ali splošno pa ostaja človeška natora, kakor jo je Bog vstvaril. Kakor namreč noče nobena opica (ne novega ne starega sveta) Darvincem tega veselja storiti, da bi se v človeka spremenila, kakor si domišljujejo, da se je nekda godilo; tako se tudi mera človeških možgán primeroma ne da veliko drugače in veliko bolj napolnjevati, kakor pred tisoči let. Intelktuelna moč človeška si nekako zmir enaka ostaja; zboljšati se in zvečšati (zlasti po telesnem zdravju in nravni vzvišenosti) se more, posiliti pa se ne da. Vsi ljudje skupaj morda več vedo, kakor so nekda, ker so prejšnji za poznejše delali; vsak za se pa se ne more reči, da bi veliko več vedel, nego kak posebno slaven učenjak starih časov, seveda mutatis mutandis. Je pač človeška učenost, kakor misli. Dveh reči ne moreš na enkrat misliti, če eno misliš, kmali drugo pozabiš: tako je za navadnega človeka že dosti, če

eno ali drugo stroko prav temeljito umeva, za vse pa še največemu veleumu časa zmanjka, ko bi učakal tudi Matuzalovih let. In na zadnje se bo res naj bolj učen smel imenovati tisti, ki se je od starega Sokrata naučil: „da nič ne zna!“ To se pravi, nič v primeri s tem, kar bi se še dalo vedeti, kar še manjka. Kdor tega ne verjame, bi želel, da bi ga izvolili za „inšpektorja“, da bi se pri poskušnjah prepričal, ne le v nižih, marveč v najvišjih šolah.

Preveč reči se na enkrat učiti, pa preveč ur zaporedoma si glavo beliti: nič ne koristi, marveč le škoduje oboje.

Znabiti bi kateri prvemu nasprotoval in rekel: „Tiho bodi; če bodo naši učenci več znali bolje bo: kolikor več bodo učenci znali, toliko večje vence bodo spleтали drugi (nadzorniki etc.) učiteljem in učitelji sami bodo toliko večo slavo želi. Ali ni to krasno, ali ni veselo?“ — Krasno bi že bilo, veselo tudi, ko bi le hotelo še vse res biti! Kolikrat moramo na lastna vřesa slišati pa z lastnimi očmi brati; da zdaj v obče otroci menj znajo, kakor pred kedaj. Primeroma jih prihaja menj (nego pred) prosit pred gimnazijska vrata sprejetja, pa jih kar po trideset ali pa še po več zapodijo, rekoč da še niso sposobni za srednje šole, v katerih se do malega ponavljajo in nadaljujejo le taki predmeti, kateri so (vsaj pō imenu) zapovedani že v ljudskih (kmetskih) šolah (gl. Postave in ukazi za Kranjsko ljudsko šolo str. 308 in 309 obrazec H. in J.). Da se razlaga že v „elementarnici“ toliko reči, ki so bile nekđaj le za gimnazije in realke, iz zemljepisja, zgodovine, naravoslovja, fizike, kemije: kaj menite da so viši profesorji kaj hvaležni za to nižemu učitelju, ki se je večkrat potil s paglavci zastran njih? Prav nič. Le to zmiraj očitajo doli nazaj, da ne znajo dovelj brati, jezika, pisave, računstva i. t. d. ali kakor bolj učenostno nemško reko: „die Elemente gehen ab“. Pa tudi iz zgornjih šol se sliši očitanje, da ne gre tako krepko in gladko. Radi verjamemo nekaj zato, ker imajo tudi tam preobilo hrane, nekaj pa tudi, ker se naveličajo zopet in zopet prežvekovati enake reči le v drugi podobi in veči posodi. Kar je bolj mikavnega, zvedo šolarji ko so še otroci; kar je pa suhoparno-učenostnega, se jim premalo vabljivo zdi, da bi se z veseljem in vnemo poprijemali. Po eni strani bi utegnil za to pomanjkljivost veljati pregovor, da „preveč še s kruhom ni dobro“, po drugi pa izrek, da „razlika mika“.

Prav pravo korist ima tedaj le to, kar se tečno prebavi, prebavi se pa večidel le to in toliko, kar in kolikor se slastno (cum appetitu) zavžije; kar preseda, ne odseda. Ergo: non multa, sed multum!

3. Velika množica predmetov bi sama na sebi za mladino še ne bila tako strařna: kajti konečno se vsak nauči le to, kar se more ali pa hoče; le prerado se zgodi da „ex omnibus aliquid ex toto nihil“. Pri vsem tem bi se še dalo kako veselim biti. Vendar po toliko ur

zapored mirno sedeti, pa misliti — kajti učenje brez misli in riba brez vode „konec jemlje“ —: to pa je za mlado kri preveč, to je mladim močem prehuda peza! Takó to ljubo življenje začenjati, se ne pravi prav začenjati!

Undan so bile brati v „Vrtcu“ jako pomenljive besede:

„Življenje je knjiga učena;
Poveršno pogleda jo glupec,
Razumni globoko zamisli se v njo,
Vedoč, da le enkrat se čitati da“.

Pervi, če se ne motim, je to misel izrazil nemški pisatelj J. Paul. Pa naj bo misel od kodar hoče, primerna se mi zdi, da se kot tretji dokaz za pričujoči predmet razširi in razjasni.

Vsaka knjiga ima oddelke, odstavke, liste in strani, enako ima vsako človeško življenje odločeno število let, mescev, tednov, dni, ur. V dobri knjigi je vsak list na svojem mestu, vse gre po številkah, nobenega ne sme manjkati; kadar kaj manjka, knjiga ni popolna in večidel ne za rabo. Tako je tudi v življenji vsak dan posebej velike važnosti: dnevi ki stoje v začetku, ki so v sredi in kateri so proti koncu v pratiki našega življenja, vsi so v taki zvezi, da nimamo pravice, nobenega izbrišati, marveč vse enako čislati in varovati. Nihče nima pravice, v mladosti svoje dušne in telesne moči tako napenjati, dá zbog bolehnosti in hiranja v poznejših letih ni več za rabo; da omaga ravno takrat, ko pride čas žetve, ko bi imel vživati sad svojega truda.

Kdor hoče od ktere koli knjige imeti pravo korist, mora jo vso od kraja do konca enakomerno, počasi, s premislikom, pametno prečitati. Kdor prehlavno bere, začetne liste kar poveršno pregleduje, ter urno preobrača ali še kaj preskoči; kdor debelo knjigo — kakor pravimo — kar požira, le da bi berž do kraja prišel in se mogel pobahati, da jo je v enem ali celo v pol dnevu dokončal: temu tako dobra knjiga ne bode nič koristila. Enako ne bode mogel nikoli veliko koristiti, ne sebi ne drugim, kdor se prederzne, življenja preresno knjigo tako bliskovo hitro in poveršno brati. Modri s to dragoceno knjigo, katero mu je Bog podaril, ne dela tako.

„Vedoč, da le enkrat se čitati da!“

Brez primere bi se vse to prosto reklo: Mladost naj ima svoja opravila, poznejša leta naj nosijo svoje breme, ki je za uterjene rame. Mladost ima svoje pravice in naj ne sega v pravice poznejših let, t. j. naj hrani zdrave moči še za potlej. Ni tedaj pametno, nežno mladino preobkladati s poslom ali pa z učenjem, ki je po lastnosti in velikosti za krepkejše moči. Res je rečeno: „Človek se nikoli ne izuči“; a to se mora tako razlagati: „Človek naj se uči, dokler bo živ, do smerti, pa še takrat po Sokratovi misli ne bode nič znal!“ ne pa tako: „Vse svoje

življenje naj človek žrtvuje učenju, šoli; kakor bi res bili ljudje le zavoljo šole na svetu, ne pa šola zavoljo ljudi“. Človek je le enkrat na svetu; če se prezgodaj usápi, mu zmanjka časa za življenje.

Reč je silno resna. Le pogledjte merliške zapisnike. Nekdo je to resno stran nekako tako-le pojasnil. „Od vsih ljudi, ki pridejo na svet, jih dve tretjini ne učaka petega leta. Do dvajsetega jih še polovica ne dospé; do petdesetega komaj tretji del. Mislimo si, pravi dalje, da je življenje — naj daljše recimo 100 let — drama v petih djanjih. Vsi ljudje, ki zagledajo luč sveta, bi radi videli vso igro. Toda glej, pred koncem prvega djanja (starost do 20. leta) je nehoté popustila hišo že polovica vsih gledavcev. Ob koncu drugega djanja (starost med 20. in 40. letom) je veliko, če jih je še dve petini navzočih. Preden pade zagrinjalo tretjega djanja (starost med 40. in 60. letom) se je hiša popraznila že do tretjine. Na koncu četrtega djanja (starost med 60. in 80. letom) štejemo komaj še deseti del prvotnih gledavcev. In kadar zašumi zagrinjalo petega djanja (starost med 80. in 100. letom) ostal je znabiti izmed tisoč gledalcev še eden, ki je pa že tako truden in zaspan, da ga igra več ne zanima“.

Recite zdaj sami, ali je modro, življenje, ki je že itak na tako slabih nogah, že precej v začetku še bolj slabiti s predolgim sedenjem in natezanjem; ali je modro, ravno naj lepši čas do 20. leta, ki je edino še nekoliko gotov, brez mere ali celo brez potrebe greniti in obteževati?!

Tako upam, da je opravičeno, ako dobremu svetu: „nikar prehitro!“ pristavljam še dobrega družnika: „tudi preveč nikar!“ — Polagoma si ptič gnjezdo znaša. „Kamen do kamna palača — zerno do zerna pogača“; kdor pa hoče koj za pogačo zgrabiti, mu bo slednjič še za zerno terda.

Naj bi tedaj tisti, ki imajo kaj reči, o pravem času rekli n. pr. tako-le: „Nič ni na svetu tako trdno vzdanega, da bi se ne dalo prezidati, nič ni tako debelega, da bi se ne moglo stanjšati, nič tako dolgega, da bi se ne dalo skrajšati: naj se tudi mladini osoda spremeni, naj se jim zlasti učne ure skrajšajo, in sploh breme obteše in zljajša; pa ni zadosti, da se nekoliko obteše samo matura, tudi začetnikom bi se dalo marsikaj preložiti“. Za tako kratko življenje je dosti, da navadni človek naj potrebnije reči zna; kdor se hoče v svitlejših žarkih učenosti žariti, naj svobodno poterka na vrata še viših šol! Pri Božji sodbi bo enkrat itak le pravičnost veljala; tam ne bo vprašanja: „koliko si živel?“ marveč: „kako si živel?“

Stric.

B.

Juri Varl.

*Lineola ducta, ne memoria penitus
oblivioni tradatur.*

Narod naš ima že mnogo mož domoljubov, kateri so častno pa vspéšno delovali na slovstvenem polji slovénskem in se dostojno preslavljaajo v povéstnici njegovi; ima jih vendar še dokaj, kateri so mu ono polje obdelovali verno in koristno, ki jih pa sedanji svét ne pozná in torej po vrednosti ne čísla, in med take možake se prištevati smé ranjki — Juri Varl.

Rojen 23. aprila l. 1812 v Kropi je Jurček — berž ko ne za jezik — peljan bil na Koroško, kjer je v Celovcu v tedanji vzgledni šoli l. 1824 prav dobro doveršil tretji razred, od l. 1825 je napredoval v Ljubljani v gimnaziji in liceji, vstopil l. 1834 v bogoslovje, postal 23. avgusta 1837 mašnik, služil najprej za namestnika župniku v Cerkljah na Gorenškem, od l. 1839 za kaplana v Vipavi, l. 1841 v Spodnji Idriji, l. 1844 v Kranjski Gori, potem od l. 1850 za fajmoštra v Krašínji in od l. 1869 v Velesovem, kjer je umerl 5. marca l. 1874.

Vzgojevan najprej bolj nemški — se je vendar J. Varl zgodej poprijel slovenščine ter vnél za pesnijo po Vodniku in Krajski Čbelici tako, da je skladati jel slovenske pesmice l. 1833 in naslednje leto — učenec Metelkov — prinašati mu jih v nalogah pisanih v Metelčici. Koval si je pesmice tudi pozneje v službi, dokler l. 1844 „Kmetijske in rokodelske Novice“ prinesó, kakor pravi sam v neki svoji knjižici, brez njegovega pripuščenja in po nekem nerodnežu nekoliko popačeno, sicer v osmih dvostavkih zloženo, tu pa le v treh, z njegovim imenom (Juri Varl) ponatisnjeno pesem: „Ob rojstnim dnevu — 19. mali-travna — presvitliga Cesárja Ferdinanda I.“ v št. 16:

Sam e c.

Na kviško, bratje! stójmo,
Otročjo veselico
Očetu u zdravico
Zdaj združeni zapójmo!
Današni čas
Opomni nas,
Veselo nam oznani
Cesarja rojstni dan.

V si.

Ja vstanimo,
Zapojimo
Veselico
U zdravico
Gospodarju
Poglavarju!
De sledni, kter' nas sliši, vé,
Zakaj de v nas plami sercé.

padamo drugim, to je pa gerda napaka. Rousseau pravi: „Jaz sem opazoval, da dragocena oblačila napovedujejo vedno gerde ženske“. Naj si barvajo stare ženice svoja lica z barvami, naj se mažejo z dišavami, naj si natikajo gizdavo obleko na svoje telo, — dopustimo jim to veselje. Saj sprevidel bode ysak pameten človek, s kom ima opraviti. Ali mladost lišpati in kinčati, zoper to navado moram pa glasovati. Kolika nespamet bi bila oviti naravo v spomladi s svilo, ter jo potrositi s srebrom ali zlatom. Vsaka rosna kapljica se blišči na travi v solnčnih žarkih kot najčistejše srebró. Ne delajmo otrok lepših, nego so v resnici, bodimo varéni z obleko.

Varujmo se pa tudi, dajati jim večo hvalo, nego so je vredni in nego si jo dajó sami. Ako stori deklica kaj lepega, nas bode vprašala gotovo: Ali ni to lepo? Zdaj ji pa nikari ne recimo: Oj, to je krasno, prekrasno! Čemú to? Deklica sama meni, da je to, kar je storila le lepo, in ona gotovo o sami sebi ne bo rekla nič slabega, ampak prej dobro, kakor slabo. Mi bi jo naj pa še bolj hvalili, nego se sama! Ali bi naj je to ne prevzelo? Kaj posebno krasnega dekle ne more na noben način storiti, in če je storila kaj lepega, čemú bi ji dejali, da je krasno! Ni se treba izgovarjati, da bomo dali s tako pohvalo dekletu večje veselje do pridnosti. Saj če ga ji hočemo dati, lahko rečemo: Prav imaš, to je lepo. Ali krasno ni nikakor potrebno reči.

Nikdar se pa ne smé terpeti, da bi se dekle zjutraj po celo uro ali še dalje napravljala. Sama od sebe tega ne bode storila nikdar. Ali ako bode videla nas delati takó, takoj nas bode skušala posnemati. Ona naj se oblači, kolikor mogoče preprosto, in to naj stori naglo. Kakov namen ima neki gospoda pri takem dolgem oblačevanju? Poglejmo gosposko žensko, kaj stori ves ljubi božji dan! Zjutraj ostane do devetih ali desetih v postelji, v kateri tudi povžije svoj zajuterk. Potem vstane, se vsede k ogledalu, in urno morajo priskočiti dve ali tri hišine, da jo počéšejo, ter ji sem ter tje zvihajo lasé. Potem pride na versto obleka, in tako preteče čas do poldnéva. Zdaj pridejo vizite. Nališpane dame, gospodiči v frakih in belih rokovicah pridejo naznanit čast, ki jim je dana s tem, da smejo obiskat to damo. Tako odbije ena ali dve uri, čas je iti h kosilu. Po kosilu se mora spet počivati ali pa brati kak roman. Krog četrte ure je južina. Po tej se mora pa gospa preobleči, da gre zvečer na sprehod, ali v gledišče, ali v kak koncert. Pozno v noč se gre spat, da so zjutraj spet lahko ob desetih vstane. — Tako ravna pač le gospoda, ako ima denar. Kdo ji more zabraniti! Nikdo, to je res. Ali praktično ni tako življenje in zdravo tudi ne. Ali se ne pravi to, zanemarjati vse moči, ktere je dal Bog človeku, da jih vporablja za svoj in za blagor družih? Kaka je pa tudi gospoda, ko se postara? In kakov je človek, ki je vporabljal modro svoje moči? Gospoda je

rahlo-čuteča. Koliko nepotrebnih solza pretoči ona, kolikokrat pade v omotico brez potrebe, koliko dišav mora duhati, da pride spet k zavednosti! Tega bi ji pač ne trebalo, ako bi kaj več delala. Ali padati v omotico, to je pri gospodi običajno. Gorje gospé ali gospodični, ki bi ne padla pri enem ali drugem žalostnem dogodku v omotico! Nekdó je pa še dejal, da padejo gosposke ženske le takrat v omotico, če vedó, da jih bo kdo vjél. Tega ravno ne bodem preiskoval natančneje; ali verjamem, da kar tako izmišljena ta stvar tudi ni.

Greh bi bil, ako bi tudi oni stariši, ki vedó, da njihovi hčeri ne bode treba nikdar se truditi, nji ne pustili delati ničesa. Škodovali bi s tem ne samo njenemu truplu, ampak tudi njenemu duhu. Če ne bode delala hči, bode začela brati. In kaj? Romane. — No, porekó nekteri, branje je tudi delo. Branje uri duha. Prav imate. Branje je tudi delo; ali branje modernih romanov pa ni. Ti romani so pisani tako, da si ni pri njih treba prav ničesa misliti. Lahko jih razume človek, ki nima niti enega grama možganov v glavi. Začnó se vsi s tem, da se zaljubi mladenič v dekle, potem sledi kake stokrat „oh in ah“. Ljubimcema se stavljajo sem ter tje ovire, — ali slednjič je vendar le ženitev. Tako se piše v vsacem romanu. Kdo bi kaj mislil pri tem! Branje teh romanov učini le to, da dekleta sanjarijo vedno po onih ljubimcih, o katerih so brale v romanih.

Boljše ne morem skleniti tega pogovora, kakor z besedami Fenelona, kojega sem omenil že v drugem pogovoru. On pravi: „Mehkužnost in lenoba, združeni z nevednostjo, rodite ono pogubljivo poželenje po raztresenosti. Od tod prihaja tudi ona nespametna in nenasitljiva radovednost. Radovednost se obrača na nečimerne in nevarne stvari, posebno na branje romanov in drugih stvari, v katerih igra čutna ljubezen glavno nalogo. Dekleta so lehkomiseljne, in lehkomiselnost jim brani premišljati, kar bi jih dostikrat prisililo molčati“.

In pozneje pravi: „Zdravje in nedolžnost sta prava vira veselja. Ohranimo otrokom okus na preprostih rečéh“.

(Dalje prih.)

Dopisi in novice.

— Iz seje c. k. dež. šl. sveta dné 20. februarija t. l.

Ljudski učitelj je bil definitivno postavljen.

Učiteljska vdova je dobila odpravnino za vdove (Abfertigung) in pogrebno četertletnino.

Povišanje učiteljske plače se je odreklo krajnemu šolskemu svetu na njega predlog.

Šolski vodja, ki je prosil oproščenja pri splečevanju v učiteljski pokojninski zavod, ni bil uslišan. —

Samec.

U težkim svojim stani
 Skerbi, za ljudstva čuje,
 V ljubezni gospoduje,
 Pobožnosti vžgani.
 Vojské, njih krik
 Sovraž' vladnik:
 Kjer miru — misli — ni,
 Tud' sreča proč zbeži.

Vsi.

On kraljuje,
 Skerbno čuje,
 K naši sreči
 Vedno veči,
 Dragi dani
 Mir ohrani;
 Je ljudstvam svojim Oča res,
 Jih varje k' punčico v očes'.

Samec.

Če spert kaj kneze skuša,
 Stop' Miroljub v njih sredo,
 In vsaki svèt, besedo
 Mogočniga poslušaj.
 Kervavi boj
 Odverne koj;
 Strahú ni več! — sušé
 Se skerbnihi spet solzé.

Vsi.

Kneze v zmedi
 V spretja sredi
 Pogovarja
 Svèt Cesarja;
 Bog ustavi
 Ljut kervavi;
 In hitro vidijo se spet
 Povsod serca od veselja vnet itd.

Prav to ga je pa menda vžgalo, da je v Kranjski Gori l. 1844 jel svoje pesniške reči zbirati in spisovati si v I. Bukvice, v katerih se poleg nagiba k pevanju nahaja čez LX pesmic, krajših in daljših, tu pa tam popravljenih, med njimi na pr. Dohtarju Prešérnu l. 1837 („Krajnsko, bratec, péti hrepenim, — S tabo zraven sklenen bit' želim, — Ker edinost z mojstram prava — Krajnšnje vkladna je zastava: — Torej, dragi, mi roko podaj i. t. d.“); Ugled Belzacarjev po Bironu l. 1836; Na grobu Vodnika l. 1834; Žala po Čopu l. 1844; Samson in Dalila; Lavdan; Rolande; Kam? Kje? Glas na Krajnce in njih Slovenske sosede l. 1836; Resninstvo; Volitev stanu v pogovoru; Roparstvo (iz osnovane zgodovinske posnéve: Erazma Lugarja beg); Moja domovina i. t. d. — L. 1845 je tem svojim pesmicam pripisal Vvod („Potrebne besede, svoje pesmi ljubivniga pevca“), za katerim pojasnuje nekaj manj umevnih besedi ter vedoč, da bode bravec teh bukev — v pesmih in v razlagi — našel mnogoterno nepopolnost, opominja, da popolnost se doseže še le sčasoma. — V vvodu preljubo ogovarja svoje pesmice, češ, v teh-le bukvicah sem vam v hišici, kakor v prijaznih in pripravnih stanicah, odločil stanovanje. Vém, da bi rade izletele vé tje med svet, toda verjemite mi, mladost je še premalo pri skušnji v šolo hodila. Pričujoči čas še ni vaš čas. Poslušajte stare in skušene, kakor predragi in slavni Vodnik to silo lepo kaže v pravljici od srake in nje mladih. — Jabelko ne pade daleč od drevesa — po tem pregovoru bi se vam, ktere ste po svojem pevcu vnete za vse lepo in čisto, utegnile med svetom pripetiti, da bi vas zaničeval in zasmehoval, da bi se vam kakor meni, v primeri z drugimi, celo v vnanjih zadevah ne godilo po sreči, da bi se vam godilo kakor se je že eni vaših sestic (Novic. št. 16), česar pripustiti ne morem.

Ostanite torej lepo vkup sedaj, ko se meša vse, kar kranjščino tiče; dokler vas lepše opravim:

Sestričice
Devičice
Imajte se ljubó;
Per meni
Nobeni
Nič mankalo ne bo.

V ljubezni vse
Srečiti če
Sercé, k' za vas gori;
Samotno
Tihotno
Se tud sladko živi.

Ko prav pa čas
Posvet' za vas,
Ta pustli bomo kraj
In žvéle
Veséle
Vse bote vé tadaj.

Po svet' okol
Na hrib' na polj'
Po mestih in vaseh,
Ko drage
Preblage
U poznih poznih dnéh.

Očitano zmešnjavo z ozirom na slovenščino pa v opazki Varl sam opravičuje tako-le: „Vse se zdej, kar Krajnšnjo tiče, méša, taki govor, bo morde kdo mislil, je prederzin, je lažnjivi govor; ker se vender ravno zdej Krajnšnja vzdviguje, ravno zdej Novice cvetó, narodne pesmi, posvetne in svete, med ljudstvam nabrane, na svetlo gredo i. t. d. — Ja, ja, spoznam, in z veseljam obstanem: Vse to je res, je gola resnica; ali vklada v pričjočih dneih k vsému temu iskati, bi bla zmota velika. Ne duh, koker zdej gospoduje, je Krajnšnjo predramil in zbudil, temuč duh, ki je blage rojake, ki je možé navdajal, katerih nektere že veliko let gomila zelena zakriva, druge pa še le malo časa objema. Baron S. Cojz, Kopitar, Vodnik, Ravnihar, Čop, to so bli možje, domorodci, kateri so buditi Krajnšnjo znali; to so bli možje, domorodci, kateri so mlade in blage rojake za domači slovenski jezik vneti in ogrévati vedli, kateri so z Jarnikam vred ljubezin do Slovénšnje v Slovénčih obudili. Njih perzadevanje, njih vnéma, njih ljubézin, njih vkladna učenost in pretehtno preiskovanje je blo ljubo sonce, ki je Slovénšnjo razrahlalo in ogrelo, je bil zaželeni dež, ki je tisto potrebno povlažil, de se je ona iz zimskiga spanja zbudila in ozelenéla, de zaporedama mnoge cvetlice poganja, in se sčasama v sprelepi vert, v kratkočasni prijetni raj spreobrnila bode, v katerim bo razno prekrasno barvanih in lepo dušečih cvetličic v obilnosti dobiti. Iz tega pa ali pač zdej povzameš, kdo de je Krajnšnjo oživil? Ti je znano, kje de je vklad iskati, na kteriga operta se je naša Slovénšnja v toliko prijetni podobi vzdigvati jela? In ali mi ne boš morde poterdil, če ti rečem, de bi se naš domači jezik vse veseljši glasil, ko bi zdajne vodnike duh imenovanih mož navdajal? Ali glej, namest tega néki enostranski, svojoglavni in zapovedovavni duh med nami gospoduje, kateri samiga sé nezmotljiviga ima, lahkóvrne sebi sužne stori, njih, ki premalo v sé zaupajo, ostraši, marskterim cvetlični kal, ki za vert Slovénšnje klije, prec v začetki zaduši, rojake pa, ki s Slovénšnjo na ravnost spošteno ménijo, žali in z nejevoljo navdaja. Tudi

dobre, navadne in znane besede: čompe, podzemeljce, ki so čisto slovénске, zamétje, in besedo „korun“, ki jo ni nobedin dozdej rabil, namest njih vpeljati po vsi sili se trudi. Samoblastno take in enake napake vpelava, in hoče kdo napčnosti take pojasniti, gorrjé mu! Hitro mu bo molčanje zapovedano. Verh tega imamo tri pravopise: V šolah po kmetih bojo otroci v starim pravopisi podučeni; desetašolcam bo Metelčica skladana; Novice so se Gajevih čerk poprijele: bukve bojo kmalo v tem, kmalo v drugim pravopisi natisnjene. Česa se hočmo torej deržati? Kteriga poslušati? Koga vbogati? — In vse to bi ne blo — zmešnjava ???“ —

Vnovič v slovstvu oživel je J. Varl l. 1848—9, tedaj farni namestnik v Kranjski Gori, kar nam poterjujejo II. Bukvice, v katerih se nahajajo l. 1849 vpisane pesmi: Poljski šterti Regiment iz nemšk.; Napuh-Lenoba; Bog ob hudi uri; Ustava; Korun (razprava v prozi in poeziji zoper korunarje t. j. tiste, ki so za „krompir, čompe, pozemeljce“ priporočali besedo „korun“ in nad temi se je jako hudoval!); Nero iz nemšk.; Nemškutar in Slovenec; Sv. Alojzi; Maria cvetlica iz nemšk.; igra: Erazma Lugarja beg — obdelana nekoliko po prej navedeni pesmi. — Vzlasti pa nam poterjuje njegovo iskrenost to, da je sam dopisovati jel v „Slovenski cerkveni časopis“ (l. 1848 št. 17) in v „Zgodnjo Danico“ l. 1849, kjer ste natisnjeni dve njegovi pesni: Kam? (l. 32) pa Kje? (l. 48). Pesnici te, zloženi l. 1834, značajni za vso njegovo poezijo, se po lastni novejši popravi glasite:

Kam?

Če ozrem se v neba višave,
Kjer se zvezd brezbrojno lesketa,
Al v doline, na goré, planjave,
V zagrinjalo globočin morja;

Spremišlujem če pomlad lepave,
Ptiča v zraku, v prahu spet červa,
Sploh, kar kól obsežejo širjave
Vsega, čudovitnega sveta;

Glas kar vere glasni oznanuje,
Vse me stvarnika uči, spričuje:
Ino ti me vprašaš, kam hitim?
Kam se mi mudi, po kom želim?
O da vprašaš! — Malo le je vredin,
Kdor je v teku k Bogu samo sredin.

Kje?

Kje, sim baral, drago je zdravilo,
Z njim dobiti znotranji si mir?
Kje žlahtno, vračivno pač mazilo,
Kje tolažbe stanovitni vir?

Sred veselja sim vesel s silo,
V meni polni roj serca ostrir;
O ko rani bilo bi hladilo,
Nesel bi me tje viharji dir!

Tudi zame bili kdaj so časi,
Se prijatel dragi mi oglasi,
Ko sim se v slast morje topil:
Pa ne tu — drugod sim mir dobil.
Kje? — V kreposti, pravi. Jez ga bogam —
Srečin od takrat v družbi z Bogam.

Pedagogični pogovori.

(Spisuje Jos. Ciperle.)

(3. del.)

6.

Napačno pri odgoji je posebno to, da stariši ali odgojitelji imajo vedno kaj popravljati na svoji hčeri. Zdaj si ni stisnila prav svojih persi, zdaj si ni nakopičila prav svojih lasi, zdaj ni prav prepasana i. t. d. To večno popravljanje in kritikovanje mora na posled jeziti deklico. S tem popravljanjem se ji pa tudi vzame vse veselje do dela. Čemú bi pa tudi delala, čemú bi se trudila, ako ne zna ničesa narediti dobro? In kaj je nasledek temu? To, da se odteguje delu, kjer je mogoče, ter je navali na mater. Kdo bi bil tako prederzen, da bi zahteval od štiritletne deklice, da si razčeše lase tako, kakor njena mati! In še drugo vprašanje: ali je ravno najlepše tako, kakor ima vredjene lase mati? Nikakor ne. Le poglejmo one mogočne, visoke frizure, koje nosijo sedanji čas ženske, katerih podlaga je žima iz konjskega repa. Kako smešno veličastne so te frizure! In vendar pravijo ženske, da so lepe. Gorjé oni, ki bi se prikazala le z lastnimi lasmi v kaki omikani družbi! Ako pa ima vložen konjski rep v lase, potem se pa sme že prištevati k omikanim. V kolikem nasprotju je to z naravo! Konj ima žimo na zadnjem koncu svojega trupla, in je le konj. Ženska si jih pa devlje na glavo, katero ima za to, da misli; ali ne pomisli, kako napačno je to.

Nobenemu dekletu bi ne prišlo na um, vtikati si konjski rep v lase, ter jih skopičiti in obračati na vse strani, ako bi ne videla tega pri odraslih. Deklè ima vedno večji čut za lepo, nego odrasli; kajti ti so si ga že izpridili v življenji. Kaj je pa lepše, nego ravno to, kar je naravno. Komú ne prijà pogled na prosto naravo, ki se ozaljša v spomladi! Naj si bode še tako izbirčen v stvarih, ki so za oči, natora ga vendar zanima nad vse. Ali poglejmo naravo, ali se ona tudi našopiri, kakor kaka gosposka ženska? Gotovo ne. Narava ne dene na sebe nič več, kakor kar ravno potrebuje; in vendar je tako lepa, tako veličastna. Ali mi ljudje naj bi ravnali drugače, mi, ki smo tako odvisni od nje. Mi pravimo, da smo gospodarji narave, oj kaka ironija! Mi si upamo graditi vode, ter jim odkazovati nove toke; ali kako se maščujejo one za našo prevzetnost! Mi si upamo, imenovati vodé meje naših deželá; ali voda si napravi drugje svoj tok, in meja je prenešana. In tako še več enacega.

Ravno tako napačno je, oblačiti otroke v prav dragoceno obleko. Resnično je, da otrok naj dopada, ali nikdar ne z obleko. Ta naj mu služi samo v to, da skriva svojo nagoto, in da se varuje ž njo mraza in prehude vročine. To je namen obleke. Ali rabiti jo v to, da bolje do-

Kranjski deželni odbor je bil naprošen, da dovoli dotično pripomoč pri zidanji šolskega poslopja. —

Šola v Velesovem se ima premestiti in pozvediti se ima tehniško izvedenje. —

Pritožbe zaradi všolanja se odpravljajo. —

Da se umesti v Rudolfovem služba učitelja za filologijo, razpisati se ima natečaj. —

Poročilo deželnega nadzornika za ljudske in meščanske šole o učiteljski deželni konferenci mesca septembra l. 1878 se ima vgojno rešiti.

Nekaterim gojencem na učiteljsku se ukrajijo državne štipendije.

Prošnja pomožnega učitelja za učiteljski izpit je bila predložena sl. ministerstvu za uk in bogočastje. —

O disciplinarni preiskavi, ki se je zveršila proti nadučitelju, se sklepno razsoja. —

Pritožbe o kazni zaradi šolskih zamud, potem prošnje za nagrado in denarno pripomoč, so bile razrešene.

— **Od Save.** (Nasledki učiteljskega preseljevanja na Kranjsko ali iz Kranjske. — Pristojbine pri dobljenju nove službe.) Naši učitelji se sicer v poslednjih letih niso veliko preseljevali, posebno iz naše ožje domovine so se le posamezni v sosednje kronovine premaknili, tudi v bodočnosti utegne prostovoljno preseljevanje redko postajati, redko v domači deželi iz kraja v kraj; ali preseljevanja se bodo vendar še vedno vršila, še sem ter tje se bode učitelj iz lastnega nagiba skušal pridobiti drugo službo, še sem ter tje se bode najšel učitelj, kojega bode mikalo preseliti se, recimo iz Kranjske na Štirsko, ali iz Koroške na Kranjsko. Takim učiteljem bi si jaz dovolil dati nekoliko razjasnil o tem, kakošne nasledke ima tako preseljevanje, kajti v tej zadevi imam teoretično in praktično znanje (žalibog! pravi moja mošnja). — Daljno preseljevanje stane vprvič mnogo novcev, in združeno je, zlasti pri rodbini z raznimi nemalimi neprilikami. Stroške preseljevanja mu seveda pri prostovoljni preselitvi nobeden ne povrne. Ali to ni nič novega, seveda, to je tudi pri uradnikih in pri vseh stanovih v teh okoliščinah. Druga neugodnost, katere je pri tem, je pa zelo važna za tiste učitelje, kateri se preselijo iz Kranjske, ali pa si iz druge kronovine na Kranjsko pomagajo. Ta neugodnost je pomanjkanje deželne postave za Kranjsko, kakoršno imajo pa že skoro vse druge cislajtanske kronovine, namreč: Istra, Goriška, Koroška, Štajerska, Salcburška, Češka, Moravska, Šlezka in Dalmacija. Po postavi od 18. februarja 1873 je namreč mej naštetimi deželami vzajemnost ali reciprociteta v zadevi učiteljskega plačevanja za pokojnino vpeljana. Ako si v eni teh dežel plačal svojih 10% od prve plače za mirovino, ni tega treba ni z nova plačevati v drugi deželi, v katero si se preselil. Kranjski deželni zbor pa te postave še ni sklenil, zato je pa kranjsko učiteljstvo izključeno od te vzajemnosti. Zatorej, tovariš, dobro premisli, predno se preseliš! Akoravno si v prejšnji kronovini plačal že svojih 40, 50, 60 gld. v pokojninsko blagajnico, ne bode ti v novi službi to všteto, plačati bodeš moral z nova 10% od tiste svoje prve plače, ki ti za mirovino šteje. — Tretji nepovoljni stroški pri prostovoljnem preseljevanju so takse imenovane, katere je treba tolikokrat plačati, kolikorkrat si iz lastnega nagiba novo službo dobil; v isti ali drugi deželi, v tem ni razločka. Ta pristojbina se računi po posebni skali pristojbinske postave od 13. decembra 1862. Plačati se mora od vseh dohodkov, od stalne in začasne plače, od opravilne in starostne doklade

ter od stanovanjske vrednosti. Plačati moraš, ko postaneš začasni učitelj, nekoliko znesek, plačati moraš pa tudi, kedar iz provizoričnega definitivno mesto dobiš, in tedaj $2\frac{1}{3}$ krat več, nego si že plačal. Naj navedemo v razjasnenje nekoliko izgledov. Ako te imenujejo začasnega učitelja s 400 gld., plačaš takse 7 gld. 50 kr. Kedar postaneš z isto plačo definiten, bi moral plačati 25 gld.; ker si pa 7 gld. 50 kr. že plačal, odrajtati ti je samo 17 gld. 50 kr. Provizoričen učitelj z 450 gld. plača 10 gld., definitiven 28 gld. 75 kr. manj plačanih 10 gld. = 18 gld. 75 kr.

Začasni učitelj s 500 gl. plača tudi 10 gl.									
Stalno postali	»	»	»	»	31	»	25	kr.	— 10 gl. — kr. = 21 gl. 25 kr.
Začasni	»	»	550	»	12	»	50	»	
Stalno postali	»	»	»	»	35	»	—	»	— 12 » — » = 23 » 50 »
Začasni	»	»	600	»	12	»	50	»	
Definitivno post.	»	»	»	»	37	»	—	»	— 12 » 50 » = 25 » 50 »
Od starostne doklade 40 i. t. d. gl. plačaš									
»	»	»	»	45, 50, 60	»	»	3	»	75 »
»	»	»	»	začasne opravilne doklade	50	»	1	»	25 »
»	»	»	»	»	75	»	2	»	50 »
»	»	»	»	»	100	»	2	»	50 »

Ako postaneš definitiven nadučitelj, moraš doplačati toliko, da bode vsa taksa od 50 gl. oprav. doklade									
»	»	»	»	»	»	»	3	»	75 »
»	»	»	»	»	»	»	5	»	— »
»	»	»	»	»	»	»	6	»	25 »

Stanovanje se računi na Kranjskem 20%, na Štajerskem 25% od učiteljske plače. Ako stanovanje začasno uživaš, plačaš od 80 gl. (toliko se na Kranjskem računi)									
»	»	»	»	»	»	»	2	»	50 »
»	»	»	»	»	»	»	3	»	75 »
»	»	»	»	»	»	»	3	»	75 »

Ako bodeš stanovanje stalno užival, bodo se ti takse povišale i. t. d. Te račune smo navedli zaradi tega, ker se mnogo učiteljev pri tem ne spozna, nima jo dotične postave in si ne znajo pomagati. Zato pa se zgodi, ker finančne gosposke učiteljskih pravnih razmer dostikrat na tanko ne poznajo, da se učiteljem nehoté krivično prevelike pristojbine zaračunijo. Marsikdo je n. pr. definitiven kot učitelj, ali začasen kot nadučitelj. Gosposka pa mu opravilno doklado in stanovanje zaračuni, kakor da bi bil tudi v svoji nadučiteljski službi stalno nameščen. Ako pa je iz svojega voditeljskega prestola postavljen v navadno učiteljsko kategorijo, plačal je bil precejšnji iznesek preveč. Ako je bil zač. nadučitelj s 100 gl. doklade, plačal je od tega zneska zbog degradiranja in nevednosti namesto samo 2 gl. 50 kr. — 6 gl. 25 kr., in od stanovanjske vrednosti 80 gl. (20% od 400 gl., najnižje postavne plače, če tudi je imel 450, 500 ali 600 gl.) namesto samo 2 gl. 50 kr. — 5 gl. — Kdor potrebuje v posebnih slučajih več razjasnila, podá mu ga rad pisatelj tega dopisa, čegar ime mu g. urednik rad pové.

— **Iz Doljenskega.** Večkrat sem že premišljeval, in se tudi z raznimi učitelji pomenkoval o tem, zakaj se nekatere šolske postave, katere bi bile ne le šoli, ampak tudi ljudstvu sploh v veliko korist, vendar le ne spolnujejo; pa do zdaj še nisem zvedel pravega vzroka. — Tako pravi §. 9. postave o napravi in vzdrževanju ljudskih šol med drugim: »Za meje šolskih krajev naj se jemljejo občinski, oziroma podobčinski kraji, ako ne kaže šolskega obiskovanja zljajšati s tem, da se všolajo posamezni občinski deli v šolo sosedne občine. —

In zopet na drugem kraju se naročuje c. k. okrajnim šl. svetom, da morajo nove šolske kraje napraviti saj v treh letih potem, ko je bila nova šolska postava oklicana. No zdaj je preteklo že 5 let in pol od tiste dobe pogledimo toraj, kako se je postava spolnovala, in se še spolnuje. — Poznam po Doljenskem več šolskih krajev, kjer so vasi še zdaj po stari navadi všolane; to je, kolikor vasi spada k fari, toliko tudi v šolski kraj. Ker so pa fare razprostrene, so nekatere vasi tako daleč od šole, da nobeden pameten človek ne more zahtevati, da bi otroci po 2 uri daleč in še več, v šolo hodili. In ravno take, od domače šole naj bolj oddaljene vasi, sô po navadi blizo sosedne šole. Zakaj bi toraj otroci ne hodili kje v šolo, kamor jim je bližje. Ali ni škoda, da se tako mnogo mladine šoli odteguje, vklub dobri postavi? —

Ko to pišem, imam pred očmi faro, ki ima silno raztresene vasi; tako, da jih je mnogo od šole, ki je v sredini, saj kar se dolžine tiče te fare, po poldrugo uro, tudi nekatere več ko 2 uri oddaljenih. Te so pa blizo sosednih fara in šol, kamor bi otrokom ne bilo težavno hoditi. Poznam doljensko občino, ktere veliki del je pod sosedno faro, od koder imajo otroci do svoje šole po $\frac{3}{4}$ do 2 uri hoda. Nasproti bi pa imeli, ko bi se všolali v bližnji šolski kraj, ki je ob enem tudi središče politične občine, h kateri te vasi spadajo, po $\frac{1}{4}$ ure do 1 uro hoda; tedaj nikakor ne čez pol milje. Kje je toraj vzrok, da se vasi, ki so celo v isti občini, kakor njim najbližna šola, vendar v ta šolski kraj ne všolajo? Trume otrok ostaja brez šolskega poduka, ki imajo vendar šolo primerno dovolj blizo. — In neka druga fara ima zopet svoje vasi prav blizo sosedne; treba bi bilo otrokom iz teh vasi le malo korakov in bili bi v šoli; tako pa imajo do svoje šole dobri dve uri, pa še ne vem, če bi otrok tje prišel. Kako taki otroci v šolo hodijo, mi ni treba praviti. Čul sem, da so nekateri učitelji dotični okrajni šolski svet že pred več časom na te napake opozorili, pa je do danes še vendar vse pri starem ostalo. Vem, da imajo gospodje okrajni poglavarji drugega posla dovolj, in da lahko na take reči pozabijo, ali gospodje c. k. okrajni šolski nadzorniki, katerim morajo biti razmere njim podrejenih šol dobro znane, bi jih mogli na take neprilичnosti spominjati, tako dolgo, da se odstranijo. Vsakojako pa bi ne bilo napak v tej reči g. učitelje za njihovo mnenje poprašati; oni gotovo naj bolj poznajo okolico in vedó, kje bi bilo treba pomoči. Znabiti bo kdo rekel, zakaj, če je tako, krajni šolski sveti nič ne store, zakaj oni ne sporočajo, in ne stavijo nasveta c. k. okrajnemu šolskemu svetu? (Tako vprašanje se lože stavi, kakor dostojno reši. V dveh krajih razmera ni jednaka, tu nekaj, drugej kaj drugega ovira delavnost krajnega šolskega sveta. Naj bolj kočljiva stvar je pa tam, kjer mora učitelj sam biti predsednik krajnemu šolskemu svetu, ker tam vse odiozne zadeve navale učitelju, in po smislu nekaterih učitelj le sam za se, in svojevoljno (?) dela. — Naj bo to uže, kakor more biti, toliko je gotovo, da se bodo srenjčani odsihmal še manj poganjali za čast krajnega šolskega svetovalca, kakor do sedaj, ako bode poterjena prenarejena šolska postava, kakor se sploh govori. Vr.)

— **Učiteljske preskušnje** bodo to spomlad od 28. aprila naprej. Čas za razglaševanje je do 19. aprila pri ravnateljstvu spraševalne komisije (Direktion der Prüfungskommission).

— **Odbor slovenskega učiteljskega društva** se je snidel 6. t. m. Razgovor je bil:

1. O »Hartingerjevih« kmetijsko-gospodarskih tablah; polovica njih je uže poslovenjena, ostale table so bile med navzočne odbornike in unanje društvenike razdeljene; delo enkrat zgotovljeno se bode pregledalo in uredilo.

2. Tajnik jame poročati: Ravnokar je izšel zemljevid Kranjskega, ki posebno čvrsto izraža gorovje in ima povsod absolutno (nadmorsko) višavo nanašeno, potrebovali bi zemljepisja Kranjskega, ker ga sedaj nimamo in ni mogoče sestaviti je tako urno, nasvetuje, naj društvo izda ponatis iz »Učit. Tov.«, da bode služilo učiteljem v poljubno porabo.

»Koroško in Kranjsko« je sestavljeno po »Erben-u«, samo močno okrajšano; prvi del »Svetopisje« in drugi del »Zemljepisje« t. j. vvodne pojmove v prirodno zemljepisje je pisatelj sam sestavil in podaja v popularni besedi prijateljem domače besede; morda da bi se ta knjižica podala tudi šolskim bukvarnicam. (Glej spodej naznanilo.) Po prijaznem pomenkovanji se razidejo unanji odborniki, in prihodnja seja ima biti 3. aprila, drugo po navadi.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. Na enorazredni ljudski šoli v Krašnji je učiteljska služba z letno plačo 450 gl. in prostem stanovanjem izpraznjena. Prošnje za to službo se imajo do 15. aprila t. l. krajnemu šolskemu svetu v Krašnji predložiti. C. kr. okrajni šolski svet v Kamniku 2. sušca 1879.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. Gsp. Janez Terselič, učitelj pri Beli cerkvi in g. Jože Zajec, v Velikem Gabru. »Schltztg.«

Na Goriškem. Gsp. Fr. Bunc, nadučitelj v Komnu, v Škerbino; gosp. Jelsček, iz Skopega, v Povir; g. J. Petrič v Štjak; g. Janko Leban, v Lokvo. (Corgnale.)

Zemljepisna začetnica.

Ponatis iz »Učiteljskega Tovariša« leta 1868 — 1869.

V Ljubljani. 1869.

Založil in natisnil J. R. Milic.

To knjizico izdaje sedaj slovensko učiteljsko društvo. — *Leta 1868 in 1869 namreč je prinašal »Učit. Tov.« vvod v zemljepisje — popularno v dvo-govoru — spisan; govorjenje je bilo tudi o Koroškem in Kranjskem, njiju gora in voda, obrtnosti in trgovstvu. Oče in Janezek sta prišla l. 1870 tudi na Štajarsko, a tam sta se ustavila, t. j. pričeto delo se ni nadaljevalo. — Založništvo ima na razpolaganje še nekaj ponatisov teh razprav, ki bi morda učiteljem pri razlaganju zemljepisja koristile ali sploh v zabavo služile. — Ravnokar je izšel na svitlo zemljevid Kranjskega, ki ima poleg drugih znamenj, tudi visokost gora in sploh nadmorsko višavo izraženo. V imenovanih razgovorih je tudi povsod visokost zaznamovana, se ve da v stari meri, a to morda učitelja ne boče motilo, poglobitna reč se nam vidi to, da ima sedaj uže knjigo pri rokah, ki mu služi pri razlaganju zemljevida. Šolska knjiga ti pogovori niso, naj služijo le toliko časa, dokler kdo kaj boljšega ne sestavi; tudi statistične date so zastarane, a kdor išče poduka v tej knjižici, ga bode najdel toliko, kakor da bi prebral debele knjige. »Začetnica« obsega 13 pol v 8° na 194 straneh. Udje slov. učit. društva dobivajo knjigo zastonj, ako se oglasijo za njo; dobivala se pa tudi bode pri vredništvu »Učit. Tov.« za celih 20 soldov.*

 Današnjemu listu je pridjan kazavec.

Odgovorni vrednik: **Matej Močnik.**

Tiskar in založnik: **J. R. Milic.**

TOVARIŠEV K a z a v e c

pri 6. listu, 15. marcija 1879.

Kdor hoče kako naznanilo o šolskih rečeh ali sploh kaj primernega v „Tovarišu“ naznanjati, plača za vsako verstico s takimi le navadnimi čerkami 4 kr. za enkrat, dvakrat 6 kr., trikrat 8 kr.

Vsem čč. gg. šolskim prednikom in učiteljem
priporočam :

Mnogoverstne šolske knjige

za štirirazredne in vse male šole, pa tudi pomočne knjige za učitelje in učence. Med temi priporočam posebno tudi

„Spisje za slovensko mladino“,

(tretjega popravljenega in pomnoženega natisa)

to je, navod, kako naj se učenci naj hitreje in naj gotovše učé v svojem maternem jeziku spisovati. Ta knjižica je sedaj še edina te verste, in vidi se, da se je že v vseh boljših slovenskih šolah udomačila, slavno ministerstvo za bogočastje in uk jo je za slovenske šole poterdilo.

Tudi imam na prodaj nove stenske table (Wandfibel) in mnogo naj boljšega pisalnega orodja, kakor: pisnih knjižic, karteljcev, peres itd.

M. Gerber,

bukvovez v Ljubljani poleg zvezdnega sprehajališča.

Vsled vložene prošnje od 6. novembra 1878 se založništvu in knjigarni **Karola Winiker-ja** v **Brnu** (Brün) naznanja, da rabljenja v njeni založbi izišlih pisank (brez ilustracij) v ljudskih šolah na Kranjskem nič ne ovira, in da se je to ob enem ces. kralj. okrajnim šolskim svetovalstvom sporočilo.

V Ljubljani, 3. januarija 1879.

C. kr. deželni predsednik:

Kallina l. r.

Podpisana knjigarna priobčuje navedeni odlok častitim gospodom šolskim predstojnikom in učiteljem s tem dostavkom, da svoje pisanke na zahtevanje vsikdar **brezplačno in franko na ogled** pošilja.

V Brnu, meseca februarija 1879.

Z veleštovanjem

Karol Winiker-jeva

založnica in prodajalnica knjig.

V **Rud. Milic**-evi tiskarnici v Ljubljani se dobivajo sledeči blanketi za ljudske šole, dalje tu naznanjene knjige in pesmi:

Kazalo šolskih zamud.

Obrazec **A.** Šolski zapisnik (Schul-Matrik).

„ **B.** Zapisnik (Katalog).

„ **C.** Razrednica (Klassenbuch).

„ **E.** Izpustnica (Entlassungs-Zeugnis).

„ **F.** Odhodnica (Abgangs-Zeugnis).

„ **G.** Knjiga o izpustu (Entlassungs-Buch).

„ **H.** Šolsko spričalo (Frequentationszeugnis).

„ **I.** Šolska naznanila (Schulnachrichten).

Tednik (Wochenbuch).

Inventar za ljudske šole.

Opominovanjski listi do starišev zastran otrok za šolo vgodnih.

Šolska kronika, lično vezana, 1 gld. 60 kr.

☛ Pri naročilu naj se določi, ali hoče kdo slovenske ali nemške obrazce. ☛

Armuthszeugnisse für Studierende. — Empfangs- und Ausgabs-Journal. — Musterschülerkarten, slovenisch und deutsch. — **Fleiss-Zettel** (Spominki pridnosti). — **Todtenbeschau-Protokolle. — Todtenbeschau-Zettel. — Voranschlag über die Schulerfordernisse. — Notenpapier,** 6 zeilig. — **Vollmachten. — Klagsblanketten. — Exhibiten-Protokolls- (Gestions-) Blanketten. — Gehalts-Quittungen. — Reise-Partikularien** sammt **Quittungen.**

Wörterammlung u. Regeln zur deutschen Rechtschreibung. Zusammengestellt von Fr. Gerkmann. 2. Auflage. 4 kr.

Slovenska slovnica za pervence, spisal A. Praprotnik. (Tretji nespremenjeni natis.) Veljá zvezana v platnem herbtu 30 kr. Kdor jih več vkup vzame, dobi na vsakih 12 iztisov 1 po verhu.

Geometrija ali merstvo. Za slovenske ljudske šole. Spisal Janez Lapajne. S 95 v les vrezanimi slikami. Veljá 24 kr.

Telovadba v ljudske šoli. Knjižica za našo šolsko mladino. Spisal Janez Zima, učitelj v Ljubljani. Cena 15 kr

Mali sadjerejec, kratek nauk za učence na kmetih. 4. popravljenega natisa, 5 kr.

 Za šolske bukvarnice pripravne knjige:

Zlati orehi slovenski mladosti v spomin. Spisal Ivan Tomšič. Z eno podobo. Vezano 36 kr.

Darek pridni mladosti podelil A. Praprotnik. Z nekterimi podobami. I., II. in III. zvezek. (I. zvezek je v drugem natisu na svitlo prišel.) Posamni po 36 kr., vsi trije vkup 1 gld.

Marija naša pomočnica. Povest za mlade in odrasčene ljudi. Vezano 40 kr.

Oče naš. Povest za keršansko mladost in keršansko ljudstvo. Z eno podobšino. Vezano 40 kr.

Svete pesmi za šolsko mladost. Nabral in izdal A. Praprotnik, 12 kr.

 Organistom se priporoča:

Sveta maša za sopran, alt, tenor in bas. Besede Fr. Marn-ove. Vglasbil Lavoslav Belar. Cena 50 kr.

Sveta maša z blagoslovom. (V F-dur.) — Besede A. Praprotnikove. Zložil Fr. Gerbic. (Op. 6); veljá 60 kr.

Velika sveta maša. Besede A. Praprotnikove. Za moški ali ženski četverospjev postavil L. Belar, vodja II. mestne gl. šole v Ljubljani. Veljá 40 kr.

4 Tantum ergo, postavil L. Belar. — Veljajo 30 kr.

23 Kirchenlieder für die Schuljugend. — **23 cerkvenih pesem za šolsko mladost.** Čveteroglasno postavil Anton Foerster. Op. 14. Nekaj jih je s nemškim in nekaj s slovenskim tekstom. Cena: **25** kr.

Šopek mičnih napevov za šolo in dom. Nabral in vredil F. Stegnar, c. k. učitelj. Cena: **30** kr. ali po poštni nakaznici poslanih **32** kr. pod križnim zavitkom.

Šopek mičnih pesen za šolo in dom; t. j. ravno te pesni brez napevov. Nabral in vredil F. Stegnar, c. k. učitelj. Cena: **6** kr. ali po poštni nakaznici poslanih **8** kr. pod križnim zavitkom.

Tudi se natiskujejo:

100 obiskovalnih listkov (Visitkarten à la minute) z različnimi čerkami po izberki za **60** kr., **70** kr. in naprej.

Dobiva se še nekaj iztisov l. 1862. na svetlo prišlega: „**Nanosa**“. Slovenski zabavnik. Izdal Janko P. Vijanski. Po znižani ceni za 30 kr.